

การศึกษาบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในกระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นมา แนวทาง และวิธีในการดำเนินงานของโครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการขององค์กรพัฒนาเอกชนในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนทราบถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับองค์กรพัฒนาเอกชนในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งทราบถึงปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเสนอแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนภายใต้โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน ผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนในอำเภอเชียงดาว ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 18 คน รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทของเจ้าหน้าที่โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แบ่งได้เป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการทำงานร่วมกับชุมชน โดยเป็นการเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจในชุมชนต่อการอนุรักษ์ จัดการ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น พบว่าสามารถทำให้ชุมชนรวมตัวกันเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบ่งได้ 3 เครือข่าย คือ 1. เครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำอำเภอเชียงดาว 2. เครือข่ายอนุรักษ์และฟื้นฟูสายน้ำแม่ปิง และ 3. เครือข่ายการจัดการน้ำเหมืองฝาย

ส่วนที่สอง คือการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน ร่วมกับภาคีหรือองค์กรพัฒนาเอกชนภายนอก ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีการทำงานของแต่ละหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นการขยายเครือข่ายการทำงานขององค์กรให้กว้างมากขึ้นอีกด้วย โดยได้มีการขยายการทำงานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่จิด และแม่แดง

2. วิธีการในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามาในกระบวนการมีส่วนร่วม คือเน้นที่ความต้องการ และศักยภาพของชุมชนเป็นหลักในการทำงานร่วมกัน และให้มีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนโดยแบ่งขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็น 4 ขั้นตอนคือ ขั้นแรกเป็นการร่วมกำหนดปัญหา ระดมความคิดในชุมชน ขั้นที่สองคือการร่วมกันตัดสินใจนโยบาย ขั้นที่สามเป็นการร่วมดำเนินกิจกรรมระหว่างองค์กรเครือข่าย กับชุมชน และขั้นที่สี่คือการมีส่วนร่วม ตรวจสอบและการประเมินผลกิจกรรม

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน กับชุมชน พบว่าส่วนใหญ่ชุมชนให้ความร่วมมือ ร่วมกิจกรรม และมีความเข้าใจวิธีการทำงานของโครงการ แต่ยังมีชุมชนบางส่วนยังมีทัศนคติในด้านลบ เห็นว่าเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็น จี โอ) จะเข้ามาสร้างปัญหาในชุมชนมากกว่าจะเข้ามาพัฒนา ส่วนในความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่รัฐกับนักพัฒนาเอกชน จะมีทั้งกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดี และไม่ใช้อย่างละเท่าๆกัน

4. ปัญหาที่พบคือ ความเข้าใจและการยอมรับการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนจากชุมชนและรัฐ พบว่าด้วยภาพลักษณ์ของเอ็น จี โอส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นภาคีลักษณะประชาคมร่วมรัฐไม่ค่อยเป็นไปอย่างที่ควร ทำให้เกิดการประสานงานที่ยากขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐจึงควรสร้างความเข้าใจใหม่ต่อองค์กรพัฒนาชน และปรับบทบาทมาเป็นผู้ร่วมสนับสนุนการทำงานมากขึ้น

โดยสรุปคือ บทบาทของโครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน เกิดเป็นองค์กรชุมชนท้องถิ่นทั้งด้านป่าและน้ำในชุมชน สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเกิดความรู้จักวิธีการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น การเข้ามาจัดการร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานร่วมกันแบบบูรณาการระหว่างชุมชนกับรัฐ และเกิดการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

ABSTRACT

180507

The study of “The Role of Non-governmental Organization on People’s Process in Natural Resource Management: A Case Study of The Upper Mae Ping River Basin Management Project, Wildlife Fund Thailand” has the objectives to analyze principle and method in progress of organization in natural resource management, to study the form and the procedure of non-governmental organization giving an opportunity to people’s participation in natural resource management. Including to know the relationship between the community and the non-governmental organization in the participation processing and to know problems and obstacles for offer improvement methods to support the role of other non-governmental organizations.

For this study, the data was collected from in-depth interviews from staff of The Upper Mae Ping River Basin Management Project, the leaders and people living in Chiang Dao district, including government officials all 18 people and also from documents concerned. The result study revealed that:

1. The role of The Upper Mae Ping River Basin Management Project is divided into 2 parts, the first is to work with the community and support local knowledge, understanding the needs of conservation, the management and prevention in local natural resource to make the community to be people organization networks and assemble to participate in co-operation with the 3 networks in natural resource management: 1. The Chiang Dao community forest network 2. The protection and revival of the Ping River network and 3. The management of irrigation ditch network.

The second part is to join an operation between the Upper Mae Ping River Basin Management Project and other non-governmental organizations for exchanging, learning the work methods and also to enlarge network to other watershed projects such as Mae Ngad and Mae Teang.

2. To give an opportunity to people's participation in emphasizing the requirement and the potential of the community to join the network. The process of participation has 4 steps: the first is to mobilize opinions, the second is to determine the plans, the third is to work in cooperation between the organization and the community, and the fourth is to verify and evaluate activities.

3. The relationship between the staff and people; almost peoples collaborated, joined and understood working with NGOs but the partial had negative attitude on NGOs and looked at NGOs as problem maker not developer. The relationship between the staff and the government officials was similar that is the people had equal positive and negative attitudes.

4. The problem is an understanding and acknowledgement of the community and government because the image of NGOs has impacted on joiner together. Finding difficulties to co-ordinate so the government officials should realize in the role of NGOs image and change to become the supporter.

In conclusion; the role of The Upper Mae Ping River Basin Management Project Wildlife Fund Thailand facilitates people's process: to have local people organizations both community forest and watershed networks, to make conscience and to know the way to manage natural resources. This will lead to integrates work between the community and government, and is able to be the strong and sustainable community in future.